

belijde hoeken, gebaard
mit her Brepols boek (Hoewel
zonder zijn)

#KIND MET INKTVLEKKEN

NT2 - DIY VOOR DE LESGEVER

TURNHOUT

KIND MET INKTVLEKKEN

NT2 - DIY VOOR DE LESGEVER

INDEX

DIY-rondleiding voor de leerkracht

3a

Muur 1.	De patronne	3b
Muur 2.	Kind met inktvlekken	5a
	Foto's Gasthuisstraat & Grote Markt	6b
	Foto's Zegeplein	7a
Muur 3.	De ververij	7b
Muur 4.	Brepols in brand!	9a
Muur 5.	Unity (optioneel)	10a
	Foto's Oude Kaai	11b
Muur 6.	Eendracht (optioneel)	12a
	Foto's Koningin Elisabethlei	12b
Muur 7.	Café de Penge	13a
	Foto's Patersstraat	14b
Muur 8.	Heilig Graf (optioneel)	15a
Muur 9.	Staking!	16a
	Foto's Otterstraat	16b
Muur 10.	De patronne & Senne	17a

DIY-RONDELEIDING VOOR DE LEERKRACHT

MUUR 1. DE PATRONNE

(SINT-JOZEFSTRAAT + SCHOOLPOORT)

Het verhaal:

Het is het jaar 1892.

Turnhout is op dat moment in heel de wereld bekend voor zijn drukwerk. Er zijn zeven drukkerijen in de stad. In deze fabrieken worden kranten, boeken, speelkaarten en andere dingen gedrukt op papier en karton.

In drukkerij Brepols werken meer dan 300 werknemers: mannen, vrouwen en ook kinderen. Hun loon is laag: 1000 frank (25 euro) per jaar. Kinderen verdienen maar de helft. De werknemers zijn natuurlijk niet tevreden. Zij willen beter betaald worden voor hun werk.

De baas van de drukkerij is een vrouw. Haar naam is Josepha Dessauer. Zij is een heel strenge baas. Zij zit in haar kantoor. Ze heeft een brief gekregen van een minister uit Brussel.

"Waarom krijg ik een brief uit Brussel?", zegt ze.

Ze kijkt door het raam naar buiten en denkt: *"Wat wil de minister?"*

Ze heeft een slecht gevoel.

(Naast de blauwe poort van het Sint-Jozef-college zie je een jongen op de muur geschilderd.)

Dit is Senne. Hij is pas elf geworden. Senne gaat niet naar school.

Hij werkt in de Brepolsfabriek van Josepha Dessauer. Twaalf uur per dag, zes dagen op zeven moet hij werken. Tijd om te spelen met zijn vrienden heeft hij niet.

Volgens de Wet op de Kinderarbeid uit 1889 mogen kinderen jonger dan twaalf jaar niet werken in een fabriek. Maar in veel fabrieken werken wel jongere kinderen, ook bij Brepols, zoals Senne.

Sommige ploegbazen zijn heel streng. Ze gebruiken de kinderen als hun slaaf en slaan hen als ze niet tevreden zijn. Maar er zijn ook goede ploegbazen. Bij hen mag je even rusten als je moe bent of een beetje water uit een emmer drinken als je dorst hebt.

Meer info:

- Je ziet hier Josepha Dessauer op haar bureau. Merk op dat het bureau uitkijkt op de Grote Markt.
- Josepha Dessauer woonde op het landgoed de Paai, buiten de stad. Iedere ochtend liet ze zich per koets naar de fabriek brengen. Om acht uur begon ze met een eerste inspectieronde. Wie niet in orde was met de kledingvoorschriften en de reglementen van het werk kreeg een boete. Daarna installeerde ze zich in haar bureel waar ze correspondentie doornam en persoonlijk alle orders ondertekende. Haar kantoor was direct verbonden met de werkplaatsen. Rond drie uur in de namiddag ging ze terug naar de Paai voor rust. Tegen vijf uur kwam ze weer naar de fabriek. Meestal deed ze als laatste de lichten uit.
- Het was gekend dat Dessauer tijdens haar werk vaak breide. Op haar bureel zie je een breiwerkje liggen. De brief die ze in handen heeft, is met een draadje van haar breiwerk verbonden met Senne en zal ervoor zorgen dat een heel raderwerk van gebeurtenissen in gang gezet wordt.
- Josepha ging vaak naar het buitenland. Op die momenten voelden de werknemers zich een stuk vrijer en werd er meer gelachen op de werkvloer.

MUUR 2: 'KIND MET INKTVLEKKEN' (DRIEZENSTRAAT)

Het verhaal:

Senne woont in een klein huisje, samen met zijn vader Ferre, zijn moeder Liesje en zijn twee zussen en drie broers. Zij huren het huisje van de baas van de fabriek.

Het is vijf uur 's morgens. Senne, zijn vader Ferre en zijn twee oudste broers moeten gaan werken in de fabriek. *"Kom, jongens, doe snel je klompen aan. We moeten vertrekken"*, zegt Ferre. *"Als we te laat komen, moeten we een boete betalen."*

Moeder Liesje en de oudste zus blijven thuis.
Zij werken thuis: kartonnen dozen plakken. Ze worden per stuk betaald.
Zij zorgen ook voor de twee kleinste kinderen.

Meer info:

- Op de muurschildering kijk je binnen in een typisch arbeidershuisje uit die tijd. Hier woont Senne met zijn vader Ferre, zijn moeder Liesje en zijn twee zussen en drie broers. Die huisjes waren niet groot. Beneden was er een kamer die dienst deed als keuken, woonkamer en slaapkamer. Boven was er onder het pannendak, een zolderkamertje waar de oudste kinderen sliepen. Achteraan het huisje was er een achterhok met uitgang op de gemeenschappelijke koer. Daar stond het gemak – het toilet uit die tijd, meestal niet meer dan een put met een plank met een gat erop – en de pomp, beide door meerdere gezinnen te gebruiken.
- De huur van zo'n huisje was ongeveer 100 frank (2,5 euro) per jaar en meestal huurde je van je fabrieksbaas. De huishuren waren flink gestegen op het einde van de 19de eeuw doordat steeds meer mensen van het platteland naar de stad trokken om werk te zoeken.
- Sennes gezicht en handen zitten onder de inktvlekken. Dat komt omdat hij gisteren de persen in de drukkerij heeft moeten insmeren. Een vuil werkje dat meestal door kinderen werd gedaan. Kinderen waren kleiner en konden gemakkelijker bij de verschillende onderdelen van de machines.

- Het was vroeger de gewoonte dat kinderen meewerkten, want anders was er niet genoeg geld om eten te kopen. Voordien werkten kinderen mee op het platteland, later in de fabriek. Meer dan de helft van het jaarinkomen ging naar eten. In Turnhout bestond de voeding van de meeste arbeidersgezinnen voor twee derde uit brood en zelf geteelde aardappelen. Een typisch gerecht was geprakte aardappelen met een ajuin. Als men zich wat luxe kon veroorloven, werd dat gemengd met een beetje spekvet. En heel soms – echte luxe – was er een stukje spek bij.
- Elke ochtend speelde zich hetzelfde tafereel af in de straten van Turnhout. Een leger van arbeiders trok te voet naar de fabrieken. De stoomfluit bij Brepols blies twee keer. Bij de eerste keer moest het werkvolk binnen zijn. Vijf minuten te laat betekende: vijf cent boete, meer dan een half uur te laat: vijftig cent. Wie een volledige dag afwezig was, krijgt twee frank boete. En bij herhaling ontslag.
- Als de stoomfluit een tweede keer klonk, moest iedereen op zijn werkplek staan.
- Grote gezinnen waren de norm onder arbeiders in die tijd. Er was veel kindersterfte. één op drie kinderen stierf voor het eerste levensjaar.
- Veel arbeiders huurden ook een klein stukje grond om aardappelen en andere gewassen te verbouwen ter aanvulling van hun inkomen. Meestal deed men dit nog na het werk. Vaak 'bemestte' men dit stukje grond zelf. Er was een stokje waarbij men zijn gevoeg deed, daarna werd het stokje opgeschoven voor de volgende grote boodschap.
- Bij stukwerk ging men meestal aan het begin van de week materiaal ophalen in de fabriek. Dat verwerkte men thuis om dan op het einde van de week terug te bezorgen voor loon. Ophalen gebeurde dikwijls met een stootkar.

+ Gasthuisstraat (ter hoogte van het kruispunt met de Leopoldstraat)

+ Grote Markt (westkant)

+ Botermarkt (nu Zegeplein)

MUUR 3: DE VERVERIJ (ZEGEPLEIN)

Het verhaal:

Mevrouw Dessauer spreekt met meneer Peeters, de directeur van de Brepols fabriek. Ze heeft in de brief van de minister gelezen dat er inspecties op de Wet van de Kinderarbeid komen in alle fabrieken. Ze is ongerust. Zou het niet beter zijn dat de kinderen geen gevaarlijk werk meer doen en dat ze op tijd naar huis gestuurd worden? Maar meneer Peeters vindt dat geen goed idee. Er is pas een grote bestelling uit Nederland gekomen. *“Als we die op tijd willen klaar hebben, dan moeten de kinderen blijven werken”*, zegt hij.

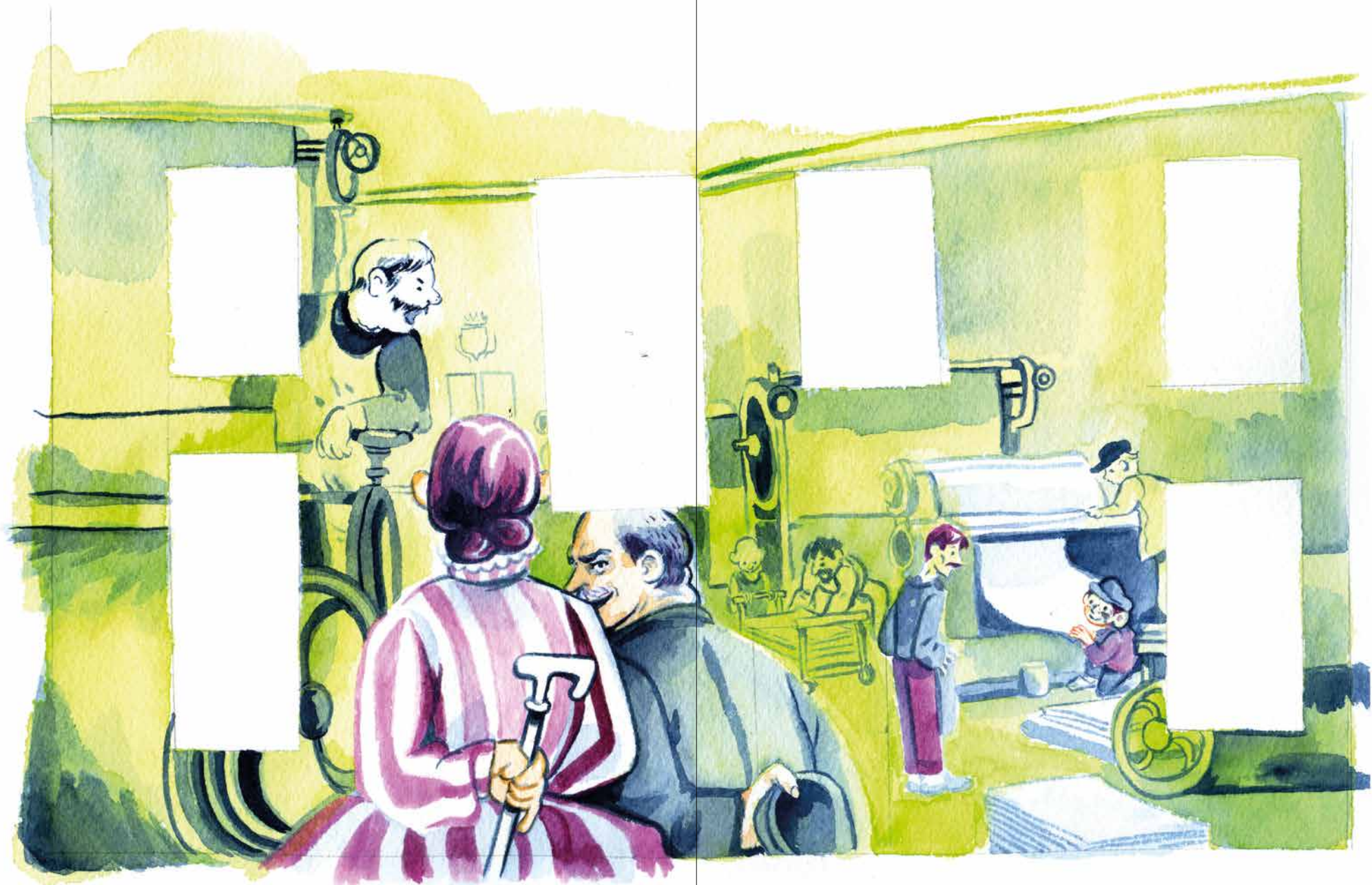
Senne werkt vandaag aan de grote verfmaschine. Het papier wordt eerst geverfd en dan gedroogd. Het is zwaar, vuil en gevaarlijk werk. Er is veel lawaai en het is er heel warm.

Ferre komt even kijken naar zijn zoon, want hij wil dat zijn zoon deze job goed leert.

Maar, oh, wat komen de papieren snel uit de machine! Te snel voor Senne! Hij slaat in paniek. Zijn vader loopt naar hem toe om hem te helpen.

Meer info:

- *Het was in die tijd de gewoonte dat de stiel van vader op zoon ging. Dat gebeurde al eeuwen zo en het fabrieksleven veranderde daar niets aan. Ferre wou dat Senne de kneepjes van zijn vak leerde: papier verven.*
- *Senne werkt hier in de ververij. Dat is zwaar werk. Het is er altijd heel warm. Dat komt omdat het papier eerst geverfd wordt in de verfmaschine en dan op een droogband terecht komt. Die droogband gaat over hete buizen waar stoom doorheen gaat. Senne staat aan het uiteinde van de band en stapelt de gekleurde vellen weer op elkaar.*

MUUR 4: BREPOLS IN BRAND!

(WOUWERSTRAAT)

Het verhaal:

Het is 18 februari 1892, ongeveer 18 uur 's avonds.

De mensen op de Grote Markt van Turnhout kijken naar de lucht.

Die kleurt rood. Is het de zon? Nee!

Het is vuur! De papierfabriek Brepols staat in brand!

Wat is er gebeurd?

Ferre is Senne komen helpen.

Hij trekt de papieren snel uit de droogmachine. Maar zo komt het papier tegen de vlam van een gaslamp.

Er ontstaat brand.

Mannen en kinderen komen helpen om de brand te blussen, maar dat lukt niet. De brand wordt snel groter.

De brandweer moet komen!

De mensen op de Grote Markt kijken toe hoe de brandweer de brand blust.

Tussen de mensen staat een bekende man uit Turnhout: pastoor Adams.

Hij is een belangrijke persoon voor de arbeiders van de fabrieken.

Hij ziet de brandende stukjes papier in de lucht.

Hij is bang. Zijn hart bonst.

Zouden er gewonden zijn? Doden misschien?

En hoe gaat het met Senne? Hij is zwaargewond en buiten bewustzijn.

Zijn vader heeft hem op een kruiwagen naar het ziekenhuis gebracht.

Daar zit hij naast het bed van zijn zoon. Hij is heel bang.

Zal zijn zoon beter worden?

Meer info:

- De hand op de muurschildering is van Deken Adams. Meer informatie over hem lees jij onder 'muur 7: café De Penge'.

MUUR 5: UNITY (OPTIONEEL)

(KANAAL)

Deze muurschildering heet 'Unity'.

Vraag aan de cursisten wat ze zien. Wat zou het kunnen betekenen?

Hoe past het in het verhaal van Senne?

De Spaanse street artist Zesar Bahamonte wil hier een gevoel van inspanning en opoffering uitbeelden. Twee figuren die elkaar ondersteunen en een gevoel van verbondenheid en kameraadschap oproepen.

Meer info:

- In België kunnen we het ons niet meer voorstellen: kinderen die niet naar school kunnen gaan en hard labeur moeten doen in de fabrieken. Maar elders in de wereld bestaan deze toestanden vandaag wel nog. Meisjes en jongens tussen de vijf en zeventien jaar die vuil, gevaarlijk en eentonig werk doen. De ganse dag lang, tegen een hongerloon. Volgens Unicef zijn er wereldwijd meer dan 160 miljoen kindarbeiders aan de slag. Zeker 85 miljoen daarvan werken onder omstandigheden die schadelijk zijn voor hun gezondheid en ontwikkeling.
- De meeste kindarbeiders werken in Azië met Indië en Bangladesh als absolute koplopers, gevolgd door Sub Sahara Afrika, maar ook dichterbij ons in Turkije werken momenteel nog een miljoen kinderen. Velen komen uit Syrië, gevlucht voor de oorlog. (Unicef)
- Veel kinderen werken in fabrieken of op werkplaatsen waar de producten die ze maken in onze winkelkar belanden. Zoals de bananen en de chocolade die we eten, de koffie en thee die we drinken en de kleren die we dragen. Maar ook moeilijker traceerbare producten zoals de metalen in onze smartphones, de bloemen die we cadeau doen en de palmolie in onze cosmeticamiddeltjes. Zo komen ook wij, hier bij ons, dagelijks in contact met kinderarbeid.

- *Het probleem is dat we zelf nooit kunnen achterhalen waar de producten die we kopen precies vandaan komen. Grote multinationals werken met onderaannemers die op hun beurt ook met onderaannemers werken zodat niet altijd duidelijk is in hoeverre, op het einde van de keten, de mensenrechten en kinderrechten worden gerespecteerd. Zo ontsnappen bedrijven aan hun verantwoordelijkheid. We kunnen als consument onmogelijk alles zelf uitzoeken. Zowel vanuit de Europese Commissie als vanuit de Verenigde Naties wordt er aan internationale wetgeving gewerkt die bedrijven verplicht om hun aanvoerketens tot de uiteindelijke producent te kennen.*
- *Ondertussen hebben alle 187 lidstaten van de Internationale Arbeidsorganisatie het Verdrag 182 rond het verbod van de ergste vormen van kinderarbeid in 2020 geratificeerd. Er is dus een engagement om er werkelijk iets aan te doen vanuit de overheden. (Unicef)*

+ Brug 1 kanaal Dessel - Turnhout - Schoten (foto genomen aan de westkant)

+ Brug 1 kanaal Dessel - Turnhout - Schoten (foto genomen aan de oostkant)

MUUR 6: EENDRACHT (OPTIONEEL)

(KONINGIN ELISABETHLEI)

Deze muurschildering heet 'Eendracht'.

Vraag aan de cursisten wat ze zien. Wat zou het kunnen betekenen?

Hoe past het in het verhaal van Senne?

De kunstenaars zeggen dat het werk een symbool wil zijn van de kracht en veerkracht van de mensheid en ze willen ons eraan herinneren dat we altijd sterker zijn wanneer we verenigd zijn.

Meer info:

- Je ziet een mural van kunstenaarscollectief Treepack. Het werk heet 'Eendracht' en toont ons een kluwen van verschillende handen die zich aan elkaar vastklampen tussen een roodkleurig doek. Zouden het de handen van werklieden zijn? De kunstenaar lijkt ons te wijzen op al het harde werk dat handen in de wereld verzetten.

+ Kon. Elisabethlei (zicht op de oude gasfabriek - nu distributienet Eandis)

+ Kruispunt Kon. Elisabethlei - Steenweg op Oosthoven - Patersstraat
(zicht op Theobalduskapel)

MUUR 7: CAFÉ DE PENGE

(ACW, TUSSEN KONING ALBERTSTRAAT EN KORTE BEGIJNENSTRAAT)

Op zondag gaan de arbeiders van de fabrieken graag naar één van de vele cafés in Turnhout om een beetje te ontspannen. Ze drinken, praten, lachen, dansen, maken soms ruzie, ...

Ferre zit ook op café. Hij is ongelukkig. Het gaat niet goed met Senne. Pastoor Adams praat met hem. *"Je moet sterk zijn. Je mag de moed niet verliezen. Het komt goed"*, zegt hij tegen Ferre.

Maar pastoor Adams is ook heel boos. Boos omdat de kinderen moeten werken en niet naar school kunnen. Boos omdat hun ouders heel hard moeten werken en niet genoeg verdienen.

Hij zegt tegen de arbeiders: *"Als jullie willen dat de dingen veranderen, dan moeten jullie aan politiek doen."*

"Politiek?", zeggen de arbeiders, *"Daar heb je geld voor nodig. Alleen de rijke mannen mogen stemmen bij de verkiezingen. Wij zijn arm. Wij hebben geen geld!"*

Maar pastoor Adams heeft een droom. Hij wil een vakbond voor de arbeiders die kan vechten voor beter werk en beter loon.

Meer info:

- Tijdens de jaren van het verhaal, begin jaren 90 van de 19de eeuw, verenigden arbeiders zich steeds meer om te strijden voor hun rechten. In Turnhout speelde één man daarin een grote rol: Deken Victor Adams. Hij droomde ervan, zoals wel meer geestelijken in die tijd, om een verbond van arbeiders te stichten die zou ijveren voor betere werkomstandigheden en een beter loon. De socialisten hadden op dat moment al zo'n verbond.
- In Sennes tijd mochten alleen rijke mannen gaan stemmen. Stilaan kwam daar verandering in. Ook mannen die zich verdienstelijk maakten voor de samenleving, de zogenaamde bekwaamheidskiezers, mochten gaan stemmen. Vakmensen bijvoorbeeld. Deken Adams wilde deze bekwaamheidskiezers laten opkomen voor de belangen van de arbeiders. Ze kwamen immers uit hun midden voort. Hij sprak erover in de Turnhoutse cafés en tijdens bezoeken bij mensen thuis. Hij moedigde de arbeiders aan om samen te komen en hun eisen op papier te zetten.
- Vrouwen bleven uitgesloten van de stembus. Zij kregen pas in 1948 stemrecht.
- De Penge was een echt volkscafé. Op het moment van het verhaal van Senne was dit café één jaar open. Nu is het al enkele jaren dicht.

- *Papierfabriek Brepols heeft een tijd de lonen uitbetaald in dit café.*
- *In België was er in die tijd één café voor elke elf man. Een paleis waarin de werkman tegen een kleine prijs rijk was, zo zei men.*
- *Voor de arbeiders waren het lange dagen in de fabriek. Veel vrije tijd was er niet. Zondags zaten de vele cafés van Turnhout stampvol. Er werd gelachen, gedanst en grappen gemaakt, maar evengoed was er grauw geruzie en bitter gebral over al wat misloopt in het leven. Cafés hadden en hebben nog steeds voor veel mensen een sociale functie.*
- *'s Maandags was het voor veel arbeiders 'blauwe maandag'. Dan kwamen er veel niet werken omdat ze hun kater uitsliepen. Iets wat de fabrieksbazen de keel uithing en waarop boetes stonden. Meestal moesten kinderen dan het werk van de afwezige arbeiders opvangen.*

+ Patersstraat

+ Patersstraat (foto genomen op de Grote Markt)

MUUR 8: HEILIG GRAF (OPTIONEEL)

(BARON FRANS DU FOURSTRAAT)

Dit is een muur van het Heilig Graf, een grote school in Turnhout. Hier was vroeger een deel van de Papierfabriek Brepols. Het andere deel stond aan de overkant van de straat.

Nu moeten de kinderen achter deze muur niet meer werken, maar kunnen ze naar school gaan en dromen van een mooie toekomst.

In de tijd van Senne was het leven van de kinderen niet gemakkelijk. Ze botsten op de muren van de fabriek. Zij hadden niet veel kansen om van te dromen.

Onze kinderen nu krijgen heel veel kansen. Maar ook voor hen is het leven niet altijd gemakkelijk. Zij botsen soms met zichzelf en met de grote problemen van deze tijd.

Meer info:

- Als je naar de volgende halte wandelt, kom je links van het Academieplein op het Dessauerplein. In 2014 besliste het stadsbestuur om dit parkpleintje te noemen naar deze opmerkelijke figuur uit de Turnhoutse geschiedenis en hoofdrolspeelster in dit verhaal.
- Je staat hier op het vernieuwde stadsdeel 'Turnova'. Hier stonden de vroegere fabrieksgebouwen van Brepols. Na het vertrek van de Papierfabriek Brepols bleef de site zo'n 40 jaar leegstaan en werd het een verloederde stadskanker. De verlaten terreinen werden een ideale plek voor plezier makende jongeren, nieuwsgierige boekenfanaten, industriële amateur- archeologen en urbex fotografen. Allemaal illegaal natuurlijk. Ontwikkelaars hebben er hun tanden ingezet, maar er kwam geen ruimtelijk en economisch haalbaar project van de grond. Vanaf 2004 nam de stad het heft in handen, in 2007 presenteerde ze het Turnovamasterplan: een stadsvernieuwingsproject. Pas in 2015 ging de spade in de grond, in 2019 was het project klaar. Eyecatcher is de grote Turnovatoren die sindsdien het landschap bepaalt.
- Je vindt op Turnova nu woningen, winkelunits, horeca en de kunstencampus.
- Naast het Dessauer- en Academieplein is er ook een P.J. Brepolsplein.
- Blijft er vandaag dan niets meer over van de ooit zo bloeiende drukkersindustrie in Turnhout? Jawel hoor. In 1970 is er een gezamenlijke onderneming aangegaan tussen de overblijvende drukkerijen Brepols, Van Genechten en Biernans. Dit resulteerde in de grootste producent van speelkaarten ter wereld: Cartamundi. Een nieuwe, grote fabriek werd gebouwd op het bedrijventerrein aan de rand van de stad.

MUUR 9: STAKING!

(NOTENSGANGSKE – OTTERSTRAAT)

Het verhaal:

Deze morgen moesten Senne en zijn vader bij directeur Peeters komen. Die gaf Ferre één frank (=0,025 euro) voor de kosten van het ziekenhuis. Ferre werd heel boos: *"Één frank? Is dat alles? Is mijn zoon maar één frank waard?"*

Heel kwaad liep hij weg naar zijn vrienden van de fabriek en vertelde hen alles. Samen zijn ze dan naar pastoor Adams gegaan.

"Het is genoeg geweest", riepen ze, *"Wij gaan staken!"*

Nu is het avond. Veel arbeiders van Brepols en van de andere fabrieken zijn samengekomen op de Grote Markt. Ze hebben allemaal gehoord wat er gebeurd is. Ze zijn woest. Ze stappen allemaal naar het huisje van Senne. Pastoor Adams gaat ook mee.

Ferre zet Senne op zijn schouders en stapt mee in de lange stoet mensen. Ze betogen voor een beter loon, kortere werkdagen, minder kinderarbeid en een ziekteverzekering voor alle werknemers.

Maar wat zou Josepha Dessauer daarvan vinden?

Meer info:

- Ferre kreeg één frank. Met een frank kon je toen wel wat eten of kolen kopen, maar het was zeker niet genoeg om grotere kosten, zoals een ziekenhuis, te betalen.

+ Otterstraat (rechts: Sint-Antoniuskerk)

MUUR 10: DE PATRONNE & SENNE

(DRUIVENSTRAAT)

Het verhaal:

Josepha Dessauer, de baas van de Brepolsfabriek, heeft weer een brief uit Brussel gekregen. De minister heeft gehoord van de staking in Turnhout. Hij stuurt mensen om de fabrieken te komen controleren.

Josepha wordt verplicht om de Wet op de Kinderarbeid toe te passen in haar fabriek.

De arbeiders luisteren aandachtig naar het nieuws van hun baas: vanaf nu mogen kinderen jonger dan twaalf jaar niet meer werken. Zij moeten naar school gaan. En kinderen ouder dan twaalf mogen geen gevaarlijk werk meer doen. Iedereen is blij! Ook Senne en zijn familie. Zij gaan op bezoek bij pastoor Adams.

Senne is bijna helemaal genezen. Hij werkt niet meer in de Brepolsfabriek.

Hij gaat nu naar school.

Pastoor Adams is heel tevreden.

Een kleine jongen die zoveel kan veranderen voor zoveel mensen!

Dan is er hoop. Dan kan er nog veel veranderen!

Meer info:

- Een jaar later, in 1893, werd de Katholieke Volksbond opgericht in Turnhout. Deze verenigde de katholieke arbeiders. De Volksbond telde verschillende onderafdelingen, zoals een harmonie, een turnvereniging en een toneelafdeling. Na 1918 veranderde de naam in Christelijk Werkersverbond, dat nationaal deel ging uitmaken van het ACW.

C.O.L.O.F.O.N

Kind met inktvlekken is een productie van Musea Turnhout in nauwe samenwerking met stripauteur Dido Drachman en schrijver Paul Govaerts.

Kind met inktvlekken werd mede mogelijk gemaakt door de steun van Stad Turnhout, Rock Paper Pencil, Strip Turnhout, Erfgoed Noorderkempen en de Vlaamse overheid.

Een speciale dank aan

Anne-Mie Buelens • Benjamin Boutreur • Filip Cremers • Francis Stijnen • Gil Tack
Herwig Kempnaers • Jef Floorizone • Joris Leemans • Leen Hendrickx • Ligo (Hilde Mennes)
Lut Dubois • Marie-Claire Latinne • Marije van Bouwel • Marleen Dufrain
Mies Paulussen • Nik de Jongh • OpMaat (Ignace Cornelissen) • Ortwyn Arts • Riet Vanloo
Rob Daniëls • Rogier Jansen • Rony Beyens • Peter Scholliers • Stijn Van Opstal
Sven Denis • Tatyana Vayzer • Tom Monden • Treepack • de Warande • de Xaverianen

Seeme 's m
op de foto's
die s
eren e

He heeft een hollen
gezicht in haan eerste
schildery en een 'lonper
gezicht in de latere
Josephine Dessrouen
(1840 - 1904)

Musea Turnhout
Druivenstraat 18 • B-2300 Turnhout
+32 14 44 33 98 - www.turnhout.be/musea

Volg onze musea op en via 'Musea Turnhout'.

www.kindmetinktvlekken.be

Musea Turnhout omvat het Speelkaarten-, Begijnhof- en Taxandriamuseum.
Deze stedelijke organisatie wordt gesteund door de Vlaamse overheid.